

פרשת בלק תשפ"א – המסר הכביר מאחורי האתון המדברת והמלאך המסתתר

1. **במדבר כב:** ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך ... ותרא האתון את מלאך ה' ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה ... ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל: ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים? הלוא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה?! ... ויגל ה' את עיני בלעם וירא את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו... ויאמר מלאך ה' אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר - **אברבנאל:** על מה יצא מלאך ה'? הרי לא אמר אלא דוגמת מה שאמר כבר ה': 'קום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה', והמלאך כזה אמר לו 'לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר' **והייתה ביאתו של המלאך לבטלה?** ובאמרו 'ותרא האתון את מלאך ה' - איך יתכן שהאתון תראה בעיניה את מלאך ה' הרוחני, כי הנה בלעם איש ונביא לא ראה אותו ואיך תראהו האתון? וכבר כתב המורה שהמלאכים אינם מושגים אלא במראה הנבואה? ... הקב"ה לא יחדש מופת אלא על צד ההכרח ולא מצאנו תכלית אחר אלא שדיבר המלאך אל בלעם - וזה היה אפשר **מבלי שתראה האתון את המלאך ולא שתדבר כלל?**

2. **משנה אבות ה,ו:** עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן: פי הארץ, ופי הבאר, ופי האתון, והקשת, והמן, והמטה, והשמיר, והכתב והמכתב [שעמד על הלוחות בדרך נס] והלוחות - **פירוש המשניות להרמב"ם:** בתחלת עשיית הדברים שם בטבע שיעשה בהם כל מה שיעשה ... והוא הדבר הטבעי או יהיה חדוש לעתים רחוקים והוא המופת. על כן אמרו שביום הששי שם בטבע הארץ שתשקע קרח ועדתו והבאר שתוציא מים והאתון שתדבר.

פרקי דרבי אליעזר לא: 'וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו' השכים אברהם בבקר ולקח את ישמעאל ואת אליעזר ואת יצחק בנו עמו וחבש את החמור - הוא שרכב עליו אברהם, הוא **החמור בן האתון שנבראת בין השמשות**, הוא החמור שרכב עליו משה בבואו למצרים שנאמר 'ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור', הוא החמור שעתידי בן דוד לרכב עליו שנ' 'עני ורוכב על חמור'.

בראשית ג,ו: ותקח מפריו ותאכל ותתן **גם לאישה** עמה ויאכל - **בראשית רבה יט,ה:** 'גם' ריבוי - האכילה את הבהמה ואת החיה ואת העופות, הכל שמעו לה חוץ מעוף אחד ושמו 'חול', הדא הוא דכתיב (איוב כט): 'וכחול ארבה ימים'. דבי רבי ינאי אמרי: אלף שנה הוא חי ובסוף אלף שנה אש יוצאה מקינו ושורפתו ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל אברים וחי [כי לא אכל מעץ הדעת].

3. **פרשת בלק:** ויבא **אלוקים** אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך: ויאמר בלעם אל **האלוקים** בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי ... ויאמר **אלוקים** אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא ... ויבא **אלוקים** אל בלעם לילה ויאמר לו אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה.

ויחר אף **אלוקים** כי הולך הוא ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו ... ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך ... ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים ... ותרא האתון את מלאך ה' ותלחץ אל הקיר - **רש"י: מלאך של רחמים** היה והיה רוצה למנעו שלא יחטא ויאבד.

שיחת פרשת בלק תשל"ג: לפי דברי רש"י שהיה זה מלאך של רחמים מובן מדוע התחולל נס כפתיחת פי האתון. מידת הרחמים על בלעם הייתה כה גדולה עד שחוללה פלא עצום כזה ובלבד לעצור אותו מלחטוא. הרחמים היו כה גדולים עד שהיה כדאי לעשות כל נס כדי לעצור אותו מאבדון.

רמב"ן: וטעם הנס הזה להראות לבלעם מי שם פה לאדם או מי ישום אלם, להודיעו כי השם פותח פי הנאלמים, וכל שכן שיאלם ברצונו פי המדברים, גם ישים בפיהם דברים לדבר כרצונו כי הכל בידו, ולהזהירו שלא ילך אחר נחש וקסם ויקללם בהם.

ליקוטי שיחות יג/30: למרות שמשה רבינו **ידע את הטוב שלו** שהוא גבוה במעלה מכל אדם, מכל מקום היה עניו מכל אדם, מפני שידע אשר כל מעלותיו הוא מה **שניתן לו מלמעלה** ... וחשב שאילו היו הכוחות הללו אצל אדם אחר, היה ג"כ במדרגה זו, ואפשר שהיה מגלה את הכוחות יותר ממנו.